

NEKROLOG

OB SMRTI GENERALA RUDOLFA MAISTRA

Letos sredi poletja — 26. julija — je na počitnicah v bližini Rakeka na Uncu nepričakovano umrl komaj šestdesetletni general Rudolf Maister-Vojánov. S pokojnikom nismo Slovenci izgubili le svojega velikega bojevnika in znamenitega branitelja naše severne meje — ki se je ob razsulu bivše avstro-ogrskje monarhije neustrašeno boril za vsako ped slovenske zemlje — temveč tudi s slovensko kulturo in miselnostjo globoko spojenega pesnika in zvestega čuvarja vseh naših najprvobitnejših narodnih in duševnih svojstvenosti.

„Ljubljanski Zvon“ žaluje za svojim dolgoletnim sotrudnikom, za svojevrstnim duševnim tvorcem, ki se je neprestano, na vseh svojih življenjskih potih z vso ljubeznijo poglobljal v stvaritve našega duha, naše preteklosti in sedanjosti in ki je tudi sam z besedo in dejanjem dokazoval neutajljivo moč naše narodne samobitnosti in individualne značilnosti. Z generalom Maistrom je umrl poseben pojav v naši novejši zgodovini, mož, ki nam bo po svojih dejanjih in človeški vrednosti neminljiv simbol prave ljubezni do slovenske zemlje, neustrašenega junaštva in srčne plemenitosti.

General Maister je bil dozorela, ustaljena, vsestransko dragocena osebnost, moško dograjena po svojem značaju, duševno poglobljena po svojem kulturnem stremljenju in literarnem udejstvovanju. Pokojni je v sebi ubrano združeval vojaka in borca s človekom in pesnikom, med obema pa je našel tisto vez, ki je pričala o notranji uravnovešenosti in človeški pristnosti. Visoka, krepka postava z jasnim, lepo oblikovanim obličjem, z mirnim pogledom in odločnimi potezami v obrazu je učinkovala morda na videz vojaško poveljujoče in resno neizprosno. Toda v njegovem pravem bistvu je ždela topla človeška prisrčnost, ki jo lahko odkrijemo v vsem njegovem delu in nehanju, pristno čuvstvovanje, resnično človekoljubje. Nikoli ni zatajil v sebi človeških prvin in notranje resničnosti, dasi se ni sentimentalno razneževal ali pa zanosito razglaševal svojih dejanj, ki jih je smatral za svojo dolžnost, za posledico svojega poklica. Rudolf Maister je bil po duši in srcu pristen plod slovenske zemlje, njene usode in trnjeve poti, s svojim zgledom in dejanjem pa nam je postal eden izmed temeljnih kamnov našega verovanja v veliko in srečno bodočnost, ko se bodo znova povrnili k nam vsi nasilno razdruženi slovenski bratje onkraj obeh mejá.

Pokojni general pa nam je razen tega tudi še zapustil dve pesniški zbirki *Poezije* (1904), *Kitica mojih* (1929) — in mnogo posameznih pesmi in misli, raztresenih po „Ljubljanskem Zvonu“, „Slovanu“ in drugih revijah. Maister-Vojánov nam odkriva v svojem literarnem snovanju svojo duševno in umsko podobo, iz pesmi nam govori neposredno in prisrčno. Nič nabreklo narejenega, nič sladkobno omlednega, nič solzavo razneženega ni v njegovih verzih. Iz njih veje preprosta jasnost, fantovsko prešerni smeh, sveži optimizem, razigrana moškost, čuvstveno topla erotika . . . Nekoliko šegava, v duhu narodne popevke razgibana ritmika pretežnega števila pesmi v prvi zbirki in nekaterih

v drugi sovpada z enostavno, nezverženo metaforiko in figuralnostjo. Le enkrat se zbudi v prvi zbirki otožni akord, ko pomisli na svojo smrt („Jaz pred tabo morda grem počivat truden — v črne ruše večni mir“), toda že ga prešine moška odločnost, da se znova zravna. *Kitica mojih* pa nam kaže že popolnoma dozorelega moža z mnogimi težkimi in trpkimi spoznanji. Svetovna vojna je vtisnila svoj pečat ciklu pesmi *Nazaj jih ni*, kjer nam otožno pripoveduje o slovenskih fántih, ki so odpeli vriskaje Bog ve kam in se nikoli več ne povrnejo:

In nihče ni vprašal, kdo križ zasadi
tam zunaj v predaljno gomilo,
če fantom tem našim veselo srce
bi v grenki samoti odbilo.

Jemal jih je dan in jemala jih noč
— pojoče, vse v pisanem cvetju —
nazaj pa jih ni, od nikoder jih ni,
ne tihih, ne v fantovskem petju.

In bolj kot kdaj prej so sedaj njegove pesmi domorodne (*Oj, ti naša zemlja sveta*), narodno refleksivne, budniške (*O, jaz ne spim*), bolj in bolj opevajo značilnosti naših krajev, njih posebnosti, svojevrstnosti in lepote, in kličejo novi rod na boj in osveto.

Poleg Maistra vojaka in pesnika pa poznamo tudi Maistra zbiratelja knjig, gotovo največjega našega sodobnega bibliofila, ki je ves svoj denar in ves svoj prosti čas uporabljal za svojo edinstveno knjižnico. General Maister ni bil nikak rafiniran literarni uživalec, ki stika za knjižnimi redkostmi in pri tem uživa, njegova knjižnica je prava podoba njegove kulturne širine in poglobljenosti. V njej najdemo zbrano vso slovensko literaturo, kolikor je pač mogoče, od prvih protestantskih početkov pa preko vseh stoletij do danes, mnogo literarnih dragocenosti, redkih knjig in izdaj. Vse pa razodeva veliko Maistrovo ljubezen do slovenske besede, knjige, misli in kulture.

Spomin na velikega pokojnika, slovenskega pesnika in znamenitega narodnega junaka je dragocen in svetel, z njegovim imenom sta združeni naša neposredna sedanost in bodočnost.

Uredništvo.

S O D O B N I P R O B L E M I

SOCIOLOŠKE OSNOVE KRŠČANSKEGA SOCIALIZMA

(Pripombe h knjigi dr. A. Gosarja: „Za nov družabni red“.)

II

Filozofija je toliko časa zgolj filozofija, dokler se izživlja samo v teoriji. Kakor hitro pa jo prenesemo v prakso, postane še nekaj drugega, namreč *subjektivni činitelj družbenega razvoja*, sila, ki zavestno posega v razvoj človeške družbe. Poslej je ne smemo več ocenjevati zgolj s „teoretičnega“ stališča, to se pravi samo po tem, koliko so njeni izsledki v skladu z našimi dosedanjimi